

Сучасний стан і перспективи активного туризму в Українських Карпатах

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ)*

Постановка наукової проблеми та аналіз останніх досліджень. Одним із найпопулярніших центрів туризму в Україні є Українські Карпати. Сучасний стан та перспективи активного туризму в Україні й у Карпатах висвітлено в працях О. М. Сердюка (2006), Є. Рута (2006), Т. В. Блистів (2006), Ю. А. Грабовського (2007), О. Ю. Дмитрика (2008), Н. В. Савченка (2009), О. Я. Федорова (2009) та ін. В умовах розвитку Української держави туризм стає дійовим засобом господарювання, надходження значних коштів до державного бюджету, однією з форм раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля. Саме тому ми вважаємо проблему надзвичайно важливою й такою, що потребує подальшого вивчення.

Завдання дослідження – проаналізувати стан активного туризму в Карпатському регіоні в досліджуваній період.

Методи дослідження складають теоретичний аналіз документальних джерел, звіти обласних державних центрів туризму та краєзнавства учнівської молоді, польові спостереження й статистична обробка.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На основі річних звітів обласних державних центрів туризму й краєзнавства учнівської молоді (ОДЦТКУМ) нами було проведено аналіз туристично-краєзнавчої роботи в Карпатському регіоні за 1997–2009 р.

Скорочення різних форм методичної роботи в системі проведення курсів, семінарів вагомо впливає не тільки на підготовку кадрів, які працюють з учнями, але й на всю туристично-краєзнавчу роботу загалом. Проходить хвиля скорочень туристично-краєзнавчих гуртків ОДЦТКУМ, які працюють у системі освіти молоді. Із кожним роком зменшується кількість проведення семінарів керівників гуртків і відповідальних за туристично-краєзнавчу роботу, некатегорійних та категорійних мандрівок, туристичних змагань і експедицій.

Починаючи з 90-х рр., до 2000 р. простежувалася тенденція до значного погіршення туристично-краєзнавчої роботи не тільки в регіоні, але й в Україні. Саме тому з для поживлення туристично-краєзнавчої діяльності Президент України у 2001 р. видав укази: “Про підтримку розвитку туризму в Україні” та “Про заходи щодо підтримки краєзнавчого руху в Україні”, а Постановою Верховної Ради України від 29.05.2001 № 2470/III від 18.11.2003 № 1282-IV прийнято зі змінами Закон України “Про туризм”.

На покращення стану туристично-краєзнавчої роботи в навчальних закладах спрямовано накази Міністерства освіти і науки України під № 730 від 19.12.2002. “Положення про центр, будинок, клуб, бюро туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді, туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, станцію юних туристів”; № 295 від 01.06.2005 р. “Положення про туристські маршрутно-кваліфікаційні комісії”; № 237 від 24.03.2006 р. “Правила проведення туристичних походів з учнівською та студентською молоддю України”; № 1/9-177 від 24.03.2006 р. Умови проведення Всеукраїнської історико-географічної експедиції “Історія міст і сіл України”; № 1/9–633 від 11.10.2006 р. “Умови проведення Чемпіонату України з туристичних спортивних походів серед учнівської і студентської молоді та положення про туристсько-краєзнавчі експедиції”; від 21.12.2006 р. Положення про історико-етнографічну експедицію учнівської та студентської молоді “Україна вишивана”, що частково активізувало туристично-краєзнавчу роботу в центрах туризму й краєзнавства.

Рішенням Івано-Франківської обласної ради за № 85-4 від 22.11.2002 р. затверджено “Програму розвитку туризму в області на 2002–2010 роки” у якій заплановано заходи щодо покращення стану справ у цій галузі в Прикарпатті [6].

Крім урядової підтримки туризму, багато зроблено й на рівні міжнародного співробітництва, зокрема на Львівщині затверджена Концепція розвитку туризму транскордонної зони Розточчя (2000 р.), в межах спільного проекту ТМРФ/058 Розвиток партнерства і перспектив “Королівського Тракту” за програмою прикордонної співпраці ТАСІС. Партнерами проекту стали міський уряд Швєбіш-Халь (Земля Баден, Вюттемберг, Німеччина), Жовківська районна державна адміністрація, виконавчий комітет Жовківської районної ради, Жовківський центр міського розвитку “Світло культури” та міський уряд Замостя (Любельське воєводство, Польща).

У 2001 р. у регіоні розроблено проект “Спільним шляхом до Об’єднаної Європи” (відновлення Східнокарпатського туристичного шляху). Проект передбачав відновлення існуючого у 20–30 рр. ХХ ст. відрізка Головного Карпатського шляху, що проходив колишньою територією Польщі й розпочинався від Судетів, що на межі Польщі та Чехії, і закінчувався на теперішньому кордоні України з Румунією. Цей проект отримав фінансову підтримку Івано-Франківської ОДА, за рахунок чого було придбано обладнання для прочистки маршрутів.

У червні цього року в м. Яремчі відбувся Міжнародний науково-практичний семінар “Проблеми розвитку активних форм туризму, екотуризму та маркування туристських шляхів у Карпатському регіоні”.

Починаючи із 2002 р., очищаються, маркуються та ставляться дороговкази на маршрутах у Карпатах (за планом – близько 70 маршрутів протяжністю 900 км, охоплюватиме чотири природних парки, один ландшафтний і два ботанічних заказники). Діє Програма вдосконалення стандартів зеленого туризму (спільно з Freedom House/PAUCI – USAID) та спільно з Королівством Нідерландів в Україні) “Зелені стежки Прикарпаття”. Цій проблемі був присвячений і міжнародний науково-практичний семінар у м. Яремчі.

У 2002 р. розроблено комплексну програму розвитку туризму та рекреації в Закарпатській області на 2002–2010 р., яка містить найбільш актуальні пропозиції й заходи щодо їх виконання. Метою Програми є створення передумов для перетворення туризму та рекреації в ключову (пріоритетну) галузь економіки краю й для створення регіонального туристичного продукту, яка передбачала:

- 1) забезпечення пріоритетності туристично-рекреаційної галузі серед інших галузей економіки;
- 2) формування й удосконалення нормативно-правової бази;
- 3) розвиток пріоритетних для Закарпаття видів туризму;
- 4) забезпечення ефективного використання наявного природно-кліматичного, соціально-економічного та історико-культурного потенціалу;
- 5) розвиток підприємництва у сфері туризму й рекреації.;
- 6) стимулювання розвитку матеріальної бази туристично-рекреаційної галузі шляхом залучення вітчизняних та іноземних інвестицій;
- 7) забезпечення захисту й безпеки туристів і рекреантів;
- 8) розвиток міжрегіональних і міжнародних зв’язків;
- 9) здійснення активної рекламної інформаційної діяльності;
- 10) наукове забезпечення туристичної діяльності. Створення сучасної системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації кадрів [4].

У 2003 р. на запрошення Комісії гірської туристики члени Ради з туризму Карпатського регіону взяли участь у роботі 34 Міжнародної конференції Європейського Союзу Мандрівників ERA в м. Кракові (входять 26 країн Європи), де були налагоджені контакти з чеським та словацьким клубами туристів [8].

Із 2005 р. діє проект “Турбота про горганські заказники” в межах грантової програми Matra-KNIP (спільно з Королівством Нідерландів в Україні), а у 2006 р. Радою з туризму Карпатського регіону розроблено “Стратегію розвитку туризму Івано-Франківської області до 2015 р.”

У цьому ж році почав реалізовуватися проект “Зелені стежки Прикарпаття” який пройшов конкурсний відбір і був включений до Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007–2010 рр. Івано-Франківщина стає партнерами проекту “Підтримка партнерства суспільних організацій і адміністрацій України в творенні концепції розвитку гірського туризму”, який отримав фінансування від Міністерства закордонних справ Республіки Польща (проведено знакувальні роботи в Українських Карпатах (300 км шляхів), видано туристичну карту Горган

(1:50 000) та путівник по Українських Карпатах “Гори Гуцульщини” в трьох мовних варіантах – польському, англійському та українському [7].

Серед видів активного туризму в регіоні значне місце належить сільському, зеленому туризмові. Станом на 2006 р. у регіоні було понад 600 приватних садиб [2]. Із метою покращення обслуговування туристів активними видами туризму в травні 2006 р. в Яремчі проводилася Літня школа “Сталий розвиток сільського туризму – інституційна допомога місцевим лідерам”, організована Асоціацією “Євроакадемія” та Радою з туризму Карпатського регіону. І це дало поштовх для відкриття нових приватних садиб (понад 900). Наприклад, на Івано-Франківщині – 351 садиба, із них 167 садиб надають послуги з активному туризму (пішохідний, водний, велосипедний, кінний та лижний туризм) [3].

Із 2008 р. у Карпатах діє проект “Велоукраїна”, який об’єднаний в організацію “Центр соціальних та ділових ініціатив” (м. Яремче) за участі партнерських організацій та підтримки Європейського Союзу в рамках сусідства “Румунія-Україна”. Територія проекту охоплює Івано-Франківську, Закарпатську й Чернівецькі області. Осередки проекту розміщені в Яремчі, Ворохті, Яблуниці, Верховині, Коломиї, Косові, Рахові та Вижниці [5].

У регіоні розроблено понад 28 веломаршрутів різної протяжності й розробляються нові, відкриваються прокати велосипедів, зокрема в Коломиї, Косові, Верховині, Надвірні, Яремчі, Микуличині, Татарові, Яблуниці, Буковелі, Ясині, Рахові, Чернівцях, Кутах, Вижниці, обладнують стоянки для велотуристів, ремонтні майстерні, недорогі садиби.

Обласні державні центри туризму та краєзнавства учнівської молоді (ОДЦТКУМ) Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської і Чернівецької областей протягом 2005–2009 рр. провели низку туристичних заходів, які показані та проаналізовані в таблицях. У таблиці 1 наведено дані по Закарпатській області.

Таблиця 1

Зведені дані масових туристичних заходів у Закарпатській області

	Кількість закладів та працівників	Турбази та учасники	Семінари / учасники	Експедиційні загопи та учасники	Змагання / учасники	Некатегорійні походи / учасники	Категорійні походи / учасники	Кількість гуртків/ учасники	Сходження / учасники
2005	4/82	5/770	7/189	2458/ 42 268	4/98	10/188	5/47	85/ 1389	1/26
2006	4/87	4/430	8/196	2687/ 43 884	4/106	12/214	5/48	103/ 1623	1/34
2007	4/94	4/434	9/208	2724/ 46 543	9/867	31/454	7/74	133/ 2121	1/26
2008	4/105	4/275	9/238	2811/ 58 230	14/ 1216	34/501	6/58	157/ 2522	1/13
2009	4/120	4/310	12/435	2813/ 47 560	12/840	46/562	3/28	175/ 2790	2/100

Розглядаючи кількість закладів та педагогічні кадри, які працюють у цих закладах, можемо стверджувати, що кожного року збільшується штат працівників, кількість проведених семінарів та курсів для педагогічних кадрів.

Аналіз проведення некатегорійних мандрівок указує на те, що в області відбувається їх постійне збільшення: у 2006 р. – на 20 % (до 2005 р.); у 2007 р. – на 158,7 % (до 2006 р.); у 2008 р. – на 9,7 % (до 2007 р.) й у 2009 р. – на 35,3 % (до 2008 р.).

Порівняння результатів проведення категорійних мандрівок ОДЦТКУМ, зображених у табл. 1, указують на їх спад, зокрема, у 2007 р. – збільшення на 40 % (до 2005–2006 рр.); у 2008 р. – зменшення на 14,3 % (до 2007 р.); у 2009 р. – зменшення на 50 % (до 2008 р.).

Діяльність гуртків свідчить про те, що в області простежується постійне збільшення кількості гуртків на 21,2 % у 2006 р., порівняно з 2005 р.; на 29,5 % – у 2007 р. (до 2006 р.); на 18 % – у 2008 р., порівняно з 2007 р., та на 11,5 % – у 2009 р. (до 2008 р.) Статистична обробка математичних даних,

отриманих у результаті дослідження, дає підставу стверджувати, що кількість гуртків постійно збільшується.

Кращим є стан проведення всеукраїнських експедицій. Так, кількість експедиційних загонів щороку збільшується в середньому на 3,5 %.

Розглянемо ситуацію в Івано-Франківській області, наведену в табл. 2.

Таблиця 2

Зведені дані масових туристичних заходів у Івано-Франківській області

	Кількість закладів та працівників	Туристичні бази та табори	Семінари / учасники	Експедиційні загони та учасники	Змагання / учасники	Некатегорійні походи / учасники	Категорійні походи / учасники	Кількість гуртків / учасники	Сходження / учасники
2005	3/92	3/4472	6/126	2896/ 57 906	7/921	227/ 3053	11/121	237/ 10118	1/330
2006	3/105	3/4080	4/113	3018/ 57 680	6/912	244/ 3414	39/423	207/ 4023	1/360
2007	3/95	3/3472	7/145	3157/ 60 432	7/1140	312/ 5223	39/370	207/ 3989	1/257
2008	3/96	4/3371	7/178	3246/ 61 937	7/1016	305/ 4971	39/386	250/ 4800	1/320
2009	3/106	4/2235	7/172	3267/ 62 341	6/498	279/ 3228	26/263	270/ 5080	1/450

Розглядаючи кількість закладів та педагогічні кадри, які працюють у них, можемо стверджувати, що щороку штат збільшується, а проведення семінарів і курсів для педагогічних працівників в області стабільний.

Аналіз проведення некатегорійних мандрівок указує на те, що простежується їх стабільність. Так, у 2006 р. збільшення становило 7,5 % (відносно 2005 р.); у 2007 р. – збільшення на 27,9 % (до 2006 р.); у 2008 р. – зменшення на 2,2 % (до 2007 р.) та зменшення у 2009 р. на 8,5 % порівняно з 2008 р.

Порівнюючи результати проведення категорійних мандрівок ОДЦТіКУМ, зображених у табл. 2., можемо говорити про їх спад, зокрема у 2006 р. – збільшення на 254,5 % (до 2005 р.); стабільне – у 2007–2008 рр. і зменшення у 2009 р. на 33,3 % (до 2008 р.).

Кращою є ситуація з проведення всеукраїнських та обласних експедицій. В області їх кількість збільшилася у 2006 р. (порівняно з 2005 р.) на 4,2 %, у 2007 р. – на 19,4 % (до 2006 р.), у 2008 р. – на 2,8 % (до 2007 р.) й у 2009 р. – на 0,6 % (до 2008 р.)

Кількість гуртків у 2006 р., порівняно з 2005 р., зменшується на 12,7 %. Збільшується їх кількість у 2008 р на 20,8 %, порівняно з 2007 р., у 2009 р. – на 8 %, порівняно з 2008 р. Усе це дає підстави стверджувати, що на Івано-Франківщині кількість гуртків постійно збільшується.

Що стосується Львівської області, то ситуацію можна проаналізувати на прикладі зведених даних у табл. 3.

Таблиця 3

Зведені дані масових туристичних заходів у Львівській області

	Кількість закладів та працівників	Турбази та табори	Семінари / учасники	Експедиційні загони та учасники	Змагання / учасники	Некатегорійні походи / учасники	Категорійні походи / учасники	Кількість гуртків / учасники	Сходження / учасники
2005	5/106	130/ 11 451	24/ 435	434/ 1658	2/ 1868	16/103	24/224	218/ 3414	3/562
2006	6/129	92/ 15 249	28/ 468	446/ 1765	3/ 1998	5/181	8/75	293/ 4249	3/524
2007	6/139	116/ 129/ 13 592	26/ 457	456/ 1896	3/ 2002	2/15	30/224	168/ 3995	2/436
2008	6/139	129/ 13 592	40/ 1047	465/ 1799	3/ 2111	34/501	6/58	273/ 3930	2/317
2009	6/139	62/ 9113	32/ 771	308/ 1738	3/ 1656	46/562	3/28	254/ 3830	2/470

Аналізуючи кількість закладів та педагогічні кадри, які працюють в ОДЦТКУМ, можемо стверджувати, що протягом цього часу штат залишився без змін, а проведення семінарів та курсів для педагогічних працівників до 2008 р було стабільним. У 2008 р. відбулося збільшення на 129,1 %, а у 2009 р. – зменшення на 26,4 %.

В області простежується зменшення некатегорійних мандрівок у 2006 р. на 68,8 % (до 2005 р.); зменшення у 2007 р. – на 60 % (до 2006 р.); збільшення у 2008 р. – на 1600 % (до 2007 р.) та збільшення у 2009 р. – на 35,9 %.

Порівняння результатів проведення категорійних мандрівок ОДЦТКУМ, зображених у таблиці, вказує на їх спад: у 2006 р. – зменшення на 66,7 % (до 2005 р.); у 2007 р. – збільшення на 275 % (до 2006 р.); у 2008 р. – зменшення на 80 % (до 2007 р.); у 2009 р. – зменшення на 50 % (до 2008 р.).

Проведення експедицій дало таку картину: у 2006 р. – збільшення на 2,8 % (до 2005 р.); у 2007 р. – збільшення на 2,2 % (з 2006 р.); у 2008 р. – збільшення на 2 % (із 2007 р.), а у 2009 р. – зменшення на 33,8 % (із 2008 р.).

На Львівщині простежується збільшення гуртків на 34,4 % у 2006 р і різке зменшення, порівняно з 2006 р., на 42,7 % у 2007 р. та збільшення на 62,5 % у 2008 р. і зменшення у 2009 р. на 7 %. Статистична обробка математичних даних, отриманих у результаті дослідження, дає підставу стверджувати, що кількість гуртків скорочується.

А тепер розглянемо ситуацію в Чернівецькій області (табл. 4).

Таблиця 4

Зведені дані масових туристичних заходів у Чернівецькій області

	Кількість закладів та працівників	Туристичні бази та табори	Семінари / учасники	Експедиційні загони / учасники	Змагання / учасники	Некатегорійні походи / учасники	Категорійні походи / учасники	Кількість гуртків / учасники	Сходження / учасники
2005	2/54	4/585	10/937	746/ 5375	4/983	327/ 3248	15/168	179/ 3068	1/128
2006	2/86	4/603	6/324	756/ 6205	4/2170	76/637	14/152	199/ 3482	1/160
2007	2/76	6/760	5/161	780/ 6987	4/3002	79/543	8/81	180/ 3129	1/180
2008	2/78	2/260	5/270	893/ 7372	3/2111	63/738	9/98	268/ 4447	1/180
2009	4/122	2/320	5/275	893/ 7372	3/1656	67/856	22/232	195/ 2980	1/180

Аналізуючи кількість закладів та кількість працюючих у них працівників, можемо стверджувати, що кількість закладів і штат відчутно збільшилася.

Підготовка туристичних кадрів із-поміж педагогічних працівників шкіл у 2007–2009 рр. була стабільна.

Проведення некатегорійних мандрівок зменшується у 2006 р. на 76,8 % (до 2005 р.), у 2007 р. – збільшується на 3,9 % (до 2006 р.); у 2008 р. – зменшується на 20,3 % (до 2007 р.) та у 2009 р. – збільшується на 6,3 %. Порівняння результатів проведення категорійних мандрівок ОДЦТіКУМ, зображених у табл. 4, указує на їх збільшення. Що стосується проведення експедицій, то можна вважати, що тут за останні роки відзначається стабільність.

В області простежується збільшення гуртків у 2006 р. на 11,2 %; у 2007 р. – зменшення на 9,5 %; у 2008 р. – значне збільшення на 48,9 %, а у 2009 р. – скорочення кількості гуртків на 27,2 %. Статистична обробка математичних даних, отриманих у результаті дослідження, дає підставу стверджувати, що в Чернівецькій області кількість гуртків скорочується.

Незважаючи на економічну кризу та природні катаклізми (повені), можна з упевненістю стверджувати, що розвиток дитячо-юнацького туризму в Карпатському регіоні за останні роки стабілізувався, а деякі показники свідчать про покращення стану туристсько-краєзнавчої роботи. Так, розвивається мережа центрів (станцій) туризму й краєзнавства та їх філіалів, збільшилася кількість гуртків і дітей у них. Різними видами туризму у 2008 р. охоплено 14 680 тис. дітей, які займалися у 894 гуртках [1].

Усе це вимагає підвищення якості обслуговування та створення культури туризму в Карпатах, слід розвивати навчальну базу – розробити номенклатуру спеціальностей туристичної галузі та забезпечити її методично, тобто підготувати навчальні плани й програми, посібники та підручники. Для комерційних маршрутів із активними способами пересування слід розробити кваліфікаційні характеристики до спеціальності “провідник на туристичних маршрутах” (гід-провідник). Створення науково обґрунтованої концепції розвитку активного туризму в Україні повинно стати державним завданням і виконуватися за державним замовленням.

Обмежити приватно-промислову діяльність у певних гірських районах області, до яких пропонується віднести місцевості, які лежать у високогір’ї (наприклад, починаючи з висоти 1000–1200 м над рівнем моря), місця поблизу відомих історичних чи природних пам’яток: скель, водоспадів тощо (у радіусі 1–2 км) та екотуристичні шляхи (наприклад по периметру до 0,5–1 км). На цих територіях необхідно залишити натуральне середовище й споруджувати на них лише будівлі, які слугуватимуть туристам для тимчасового перепочинку (туристичні притулки, колиби тощо).

Висновки й перспективи подальших досліджень. На підставі зробленого аналізу можна зробити такі висновки, які могли б увійти до концепції розвитку активного туризму в Карпатах:

1. Основу туризму в регіоні мають становити природні та історичні пам’ятки регіону, пізнання традицій, місцевих звичаїв та культури, збережена флора й фауна.

2. Обмежити промислову діяльність у гірських районах, які лежать у високогір’ї (наприклад, починаючи з висоти 1000–1200 м над рівнем моря), у місцях поблизу відомих історичних чи природних пам’яток: скель, водоспадів.

3. Розробити нові нормативні показники спортивних походів на основі науково обґрунтованих критеріїв фізичних навантажень і класифікації наявних природних перешкод і погодити їх із міждержавними організаціями.

4. Розробити нову класифікацію спортивного туризму з урахуванням можливостей виконання спортивних звань і розрядів на території України.

5. Визначити на території Карпат типові спортивні маршрути I–IV к. с. для різних видів туризму, що можуть бути забезпечені природними туристичними ресурсами країни: пішохідного, водного, велосипедного, лижного, гірського.

6. Створити органи державного управління й розвитку активного туризму чи відділу з активного туризму та розвивати форми організації й контролю активного туризму.

Література

1. Інформація про стан розвитку туристсько-краєзнавчої роботи серед учнівської молоді в Україні (станом на 1 вересня 2008 року) // Туризм і краєзнавство. Інформаційно-методичний вісник. – № 16 – К. : [б. в.], 2008. – С. 30–36.
2. Карпати. Івано-Франківськ. Центр туристичної інформації. – 2006. – № 6.
3. Карпати. Івано-Франківськ. Центр туристичної інформації. – 2008. – № 6.

4. Комплексна програма розвитку туризму та рекреації у Закарпатській області на 2002–2010 роки. Розпорядження голови облдержадміністрації № 82-2 від 20.10.2002 р.
5. Мартинюк Р. “Велокраїна” розворушуватиме карпатський туризм” / Р. Мартинюк // Галичина. – № 82–83. – 10 черв. 2010. – С. 13.
6. Програма розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2002–2010 роки. Розпорядження голови облдержадміністрації № 85-4 від 22.11.2002 р.
7. [http // www.era-ewv-ferp.org](http://www.era-ewv-ferp.org)
8. <http://www.klubturistu.cz>

Анотації

У статті розглянуто основні напрями розвитку активного туризму в Українських Карпатах. Проаналізовано форми туристично-краєзнавчої роботи й подано перспективи активного туризму в Карпатах.

Ключові слова: *активний туризм, туристсько-краєзнавча робота, туристські заходи.*

Василий Луцкий. Современное состояние и перспективы туризма в Украинских Карпатах. *В статье подаются основные направления развития активного туризма в Украинских Карпатах. Дается анализ формам туристско-краеведческой работе и представляются преспективы активного туризма в Карпатах.*

Ключевые слова: *активный туризм, туристско-краеведческая работа, туристические мероприятия.*

Vasyl Lutkyi. Current State and Perspectives of Tourism in the Ukrainian Carpathians. *The main trends of active tourism development in the Ukrainian Carpathians are indicated in the article. The forms of touristic and regional studies are analyzed and the perspectives of active tourism in the Carpathians are given.*

Key words: *active tourism, touristic and regional studies, tourism activities.*